

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุุดถิ่นไทย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

A Study of Strategic Leadership of School Administrators in Academic
Administration of Secondary Schools in the Border Cluster under the
Chiang Rai Secondary Educational Service Area Office

ณัฐภัทร สุระรินทร์¹ และ น้าฝน บุญนิยม²

Natthaphat Surarin¹ and Namfon Boonniyom²

มหาวิทยาลัยพะเยา

University of Phayao, Thailand

Corresponding Author, E-mail: 1tartrn922@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุุดถิ่นไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย และ 2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 200 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์ รองลงมา คือ ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ 2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ นอกจากนี้ ครูที่มีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้และข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการคิดเชิงกลยุทธ์และการสร้างความแตกต่างตามคุณลักษณะของครู ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์; การบริหารงานวิชาการ; คุณลักษณะของครู

Abstract

This article aimed to study 1. the level of strategic leadership of school administrators in academic administration of secondary schools in the Border Cluster under the Chiang Rai Secondary Educational Service Area Office and 2. to compare the strategic leadership of school administrators classified by educational qualifications and work experience in schools. The sample consisted of 200 teachers. They were selected by simple random sampling based on Krejcie and Morgan's sample size table. The instrument for collecting data was a five-point rating scale questionnaire. Data were analyzed by descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics including t-test and one-way ANOVA.

The research results were found as follows: 1. The overall level of strategic leadership of school administrators in academic administration was at a high level. The aspect with the highest mean was strategic organizational culture, followed by leading change and strategy implementation, while strategic thinking showed the lowest mean. 2. The comparison results indicated that teachers with different educational qualifications had significantly different opinions toward strategic leadership of school administrators in the aspects of strategic organizational culture, collaboration networking, and leading change and strategy implementation at the .05 level of significance. In addition, teachers with different work experiences had significantly different opinions toward strategic leadership of school administrators in all five aspects at the .05 level of significance.

The knowledge and findings derived from this study highlight the importance of developing strategic leadership among school administrators, particularly in the areas of strategic thinking and the differentiation of leadership approaches based on teachers' characteristics. These findings can be utilized as guidelines for enhancing administrators' professional capacity and for improving the quality of academic administration in educational institutions.

Keywords: Strategic Leadership; Academic Administration; Characteristics of a Teacher

บทนำ

ภายใต้บริบทการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการสำคัญในการกระจายอำนาจทางการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัวและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในด้านการกำหนดทิศทางเชิงนโยบายและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ขณะเดียวกัน โลกยุคโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ก่อให้เกิดความท้าทายใหม่ต่อองค์กรทางการศึกษา ทั้งในมิติความซับซ้อนของการบริหารจัดการและการแข่งขันด้านคุณภาพ (Harris, 2020) งานวิจัยร่วมสมัยยังชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และความสำเร็จของการดำเนินงาน (Lee et al., 2022) โดยเฉพาะแนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งมุ่งเน้นการกำหนดวิสัยทัศน์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการขับเคลื่อนองค์กรสู่อนาคตอย่างเป็นระบบ ได้รับการยอมรับว่าเป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับองค์กรทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (สุตาพร ทองสวัสดิ์ และคณะ, 2564) อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในภาพรวมของสถานศึกษา หรือในบริบทพื้นที่ทั่วไป ขณะที่องค์ความรู้เชิงพื้นที่ (context-specific knowledge) โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ชายแดน ยังมีข้อจำกัดและขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนระดับและลักษณะของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารในบริบทดังกล่าว เป็นช่องว่างสำคัญทางวิชาการที่สมควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมอย่างเป็นระบบต่อไป

พื้นที่วิจัยในครั้งนี้ คือ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตสุตถิณีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะทั้งด้านภูมิศาสตร์ สังคม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม การบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความสามารถเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มโรงเรียนดังกล่าว ยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าหรือใกล้เคียงระดับประเทศในหลายรายวิชา ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการ นอกจากนี้จากการติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในพื้นที่ ยังพบประเด็นความต้องการพัฒนาในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ การวางแผนระยะยาว การบริหารจัดการเชิงระบบ และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ผู้วิจัยซึ่งมีประสบการณ์ทางวิชาชีพและมีส่วนเกี่ยวข้องกับบริบทการบริหารการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาเชิงนโยบายและการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

บทความวิจัยนี้นำเสนอการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงราย โดยมีเนื้อหาครอบคลุมการวิเคราะห์ลักษณะ องค์ประกอบ และระดับของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนบทบาทของภาวะผู้นำดังกล่าวต่อการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ภายใต้บริบทของการบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นระบบคุณภาพและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงราย โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาและและประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงรายแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05
2. ครูที่มีประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงรายแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และการบริหารงานวิชาการ พบว่า แนวคิดภาวะผู้นำได้รับการอธิบายอย่างหลากหลายแต่มีสาระสำคัญสอดคล้องกัน กล่าวคือ ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการสร้างอิทธิพล การจูงใจ และการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้นำกับผู้ตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (เมธี ทองคำ, 2565; พิมลพรรณ ดุชียามี, 2564; ชีรพงษ์ มหาวิโร, 2564) ต่อมาแนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงขององค์กร โดยมุ่งเน้นความสามารถในการคาดการณ์อนาคต การกำหนดวิสัยทัศน์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ (ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน และคณะ, 2565) รวมทั้งการขับเคลื่อนองค์กรผ่านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เพื่อความยั่งยืน (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช, 2562; Schoemaker et al., 2023) สำหรับบริบทสถานศึกษา Davies และ Davies (2021) ซึ่งให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็น

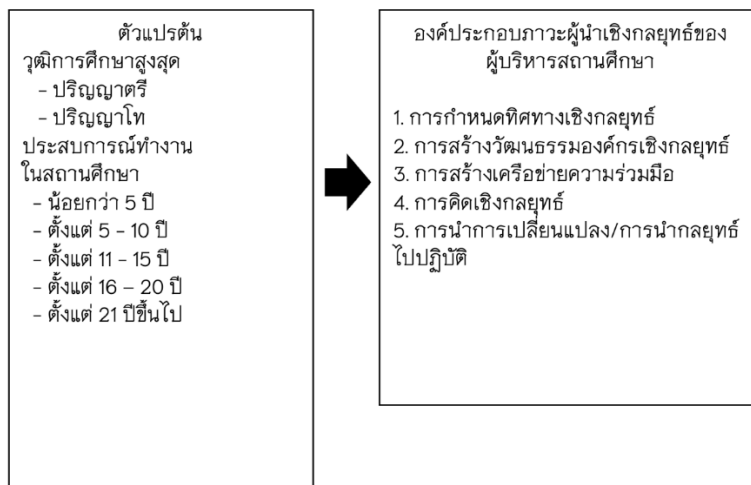
ความสามารถของผู้บริหารในการมองภาพรวมของระบบการศึกษาและปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน แนวคิดการบริหารงานวิชาการถูกยอมรับว่าเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ และการวัดประเมินผล (ธีระ รุญเจริญ, 2553; วิไลลักษณ์ ภักดีจิตต์, 2560; จรุณี เก้าเอี้ยน, 2561; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2563) อย่างไรก็ตาม จากการสังเคราะห์วรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในภาพรวมของการบริหารสถานศึกษา หรือศึกษาความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์กรในบริบททั่วไป ขณะที่งานวิจัยที่เชื่อมโยงภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะ และศึกษาในบริบทเชิงพื้นที่เฉพาะ เช่น กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตหรือพื้นที่ชายแดน ยังมีอยู่อย่างจำกัด จึงสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างขององค์ความรู้ (knowledge gap) ทั้งในเชิงเนื้อหาและเชิงบริบท ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวด้วยการศึกษาระดับและลักษณะของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในบริบทของสหวิทยาเขตสุพรรณบุรี

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิจัย โดยสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทาง การกำหนดและนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล (ชัยยนต์ เพาพาน, 2563; ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ และคณะ, 2565; Schoemaker et al., 2023) ควบคู่กับการนำแนวคิดการบริหารงานวิชาการมาใช้เป็นกรอบเนื้อหาของตัวแปรตาม ซึ่งครอบคลุมด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา และการวัดประเมินผล (ธีระ รุญเจริญ, 2553; วิไลลักษณ์ ภักดีจิตต์, 2560; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2563) การบูรณาการแนวคิดทั้งสองส่วนทำให้สามารถศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารในมิติที่เชื่อมโยงโดยตรงกับภารกิจหลักของสถานศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา และยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในบริบทพื้นที่เป้าหมายอย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเชิงระยอง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุตถินไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตสุตถินไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

2. ประชากร คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุตถินไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 416 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย, 2567)

3. กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุตถินไทย จำนวน 200 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนครูในแต่ละโรงเรียน จากนั้นทำการสุ่มรายชื่อครูในแต่ละโรงเรียนให้ได้จำนวนตามสัดส่วนที่กำหนด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรอย่างเหมาะสมและลดความเอนเอียงในการเลือกตัวอย่าง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุตถินไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1961) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบตรวจจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์ (3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (4) การคิดเชิงกลยุทธ์ และ (5) การนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ใช้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือดำเนินการโดยศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์เฉพาะ จากนั้นสร้างข้อคำถามและนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2567 และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานและสถิติอ้างอิง

6. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสืออนุญาตจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากนั้นประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการแจกและรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 200 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการดังนี้ (1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) (2) วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) (3) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) (4) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA: F-test) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's method) (5) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชิงรายน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ	(n=200)		ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
	\bar{X}	S.D.		
ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.36	0.49	มาก	3
ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร เชิงกลยุทธ์	4.45	0.51	มาก	1
ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	4.26	0.50	มาก	4
ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์	4.26	0.48	มาก	5
ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกล ยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.38	0.47	มาก	2
รวม	4.34	0.45	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.51) รองลงมา คือ ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.47) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.49) ส่วนด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.50) และด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.48) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพในการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชิงรายน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ครูที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารแตกต่างกันในบางด้าน สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ต่อประสิทธิภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงผลเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุตถิณีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงราย โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		t	Sig
	n = 110		n = 90			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.39	0.41	4.32	0.57	1.01	0.31
ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์	4.52	0.48	4.36	0.52	2.21*	0.02
ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	4.46	0.39	4.02	0.51	0.80*	0.00
ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์	4.30	0.43	4.21	0.53	1.30	0.19
ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.43	0.46	4.31	0.47	2.75*	0.01
รวม	4.42	0.40	4.25	0.49	2.75*	0.01

จากตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุตถิณีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงราย จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านแตกต่างกันได้แก่ ระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท มีความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ และด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุตถิณีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงรายโดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ	ประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา					
	ทำงาน	n	\bar{X}	S.D.	F	Sig
ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	น้อยกว่า 5 ปี	44	4.44	0.48	37.80*	0.001
	ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	40	3.82	0.44		
	ตั้งแต่ 11 – 15 ปี	41	4.58	0.26		
	ตั้งแต่ 16 – 20 ปี	30	4.14	0.35		

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ	ประสบการณ์ทำงาน ในสถานศึกษา					
		n	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร เชิงกลยุทธ์	ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	45	4.71	0.71	40.90*	0.001
	น้อยกว่า 5 ปี	44	4.62	0.4		
	ตั้งแต่ 5 - 10 ปี	40	3.98	0.5		
	ตั้งแต่ 11 - 15 ปี	41	4.64	0.25		
	ตั้งแต่ 16 - 20 ปี	30	3.99	0.43		
	ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	45	4.83	0.22		
ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	น้อยกว่า 5 ปี	44	4.48	0.41	21.10*	0.001
	ตั้งแต่ 5 - 10 ปี	40	3.75	0.52		
	ตั้งแต่ 11 - 15 ปี	41	4.34	0.42		
	ตั้งแต่ 16 - 20 ปี	30	4.12	0.27		
	ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	45	4.53	0.33		
	น้อยกว่า 5 ปี	44	4.37	0.39		
ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์	ตั้งแต่ 5 - 10 ปี	40	3.82	0.34	36.00*	0.001
	ตั้งแต่ 11 - 15 ปี	41	4.36	0.39		
	ตั้งแต่ 16 - 20 ปี	30	3.95	0.38		
	ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	45	4.66	0.35		
	น้อยกว่า 5 ปี	44	4.5	0.43		
	ตั้งแต่ 5 - 10 ปี	40	3.92	0.31		
ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	ตั้งแต่ 11 - 15 ปี	41	4.52	0.36	46.50*	0.001
	ตั้งแต่ 16 - 20 ปี	30	4.08	0.39		
	ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	45	4.74	0.27		
	น้อยกว่า 5 ปี	44	4.48	0.40		
	ตั้งแต่ 5 - 10 ปี	40	3.86	0.40		
	ตั้งแต่ 11 - 15 ปี	41	4.49	0.29		
รวม	ตั้งแต่ 16 - 20 ปี	30	4.05	0.31	43.80*	0.001
	ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	45	4.70	0.25		

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงรายใน 5 ด้าน จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษาโดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์และด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์ รองลงมา คือ ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศและค่านิยมองค์กรที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมของครู และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติจริง ขณะเดียวกัน การนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติอยู่ในระดับสูง เนื่องจากผู้บริหารจำเป็นต้องแปลงนโยบายและแผนงานให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจเนื่องมาจากภาระงานด้านการบริหารและงานประจำจำนวนมาก ทำให้ผู้บริหารมีข้อจำกัดด้านเวลาในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเชิงลึก การคาดการณ์อนาคต และการวางแผนเชิงรุก สอดคล้องกับแนวคิดของ วิทวัส เจริญรัตน์ และคณะ (2567) ที่อธิบายว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นความสามารถในการคาดการณ์อนาคต กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และสามารถแปลงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ นางลักษณ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2562) ที่ชี้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นการกำหนดทิศทางองค์กร สร้างแรงบันดาลใจ และขับเคลื่อนองค์กรผ่านนวัตกรรมและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พร้อมกันนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงดาว มงคลสวัสดิ์, ศรีพุทธรินทร์ สกุลสวัสดิ์ และจินดาศรี เขียวน้ำหอม (2568) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ และการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พิชญ์ชา ใจเดียว และดุรงค์ น้อยมณี (2567) ที่พบว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านการกำหนดทิศทางองค์กร การสร้างแรงจูงใจ

และการบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีกลยุทธ์ จะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการ และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

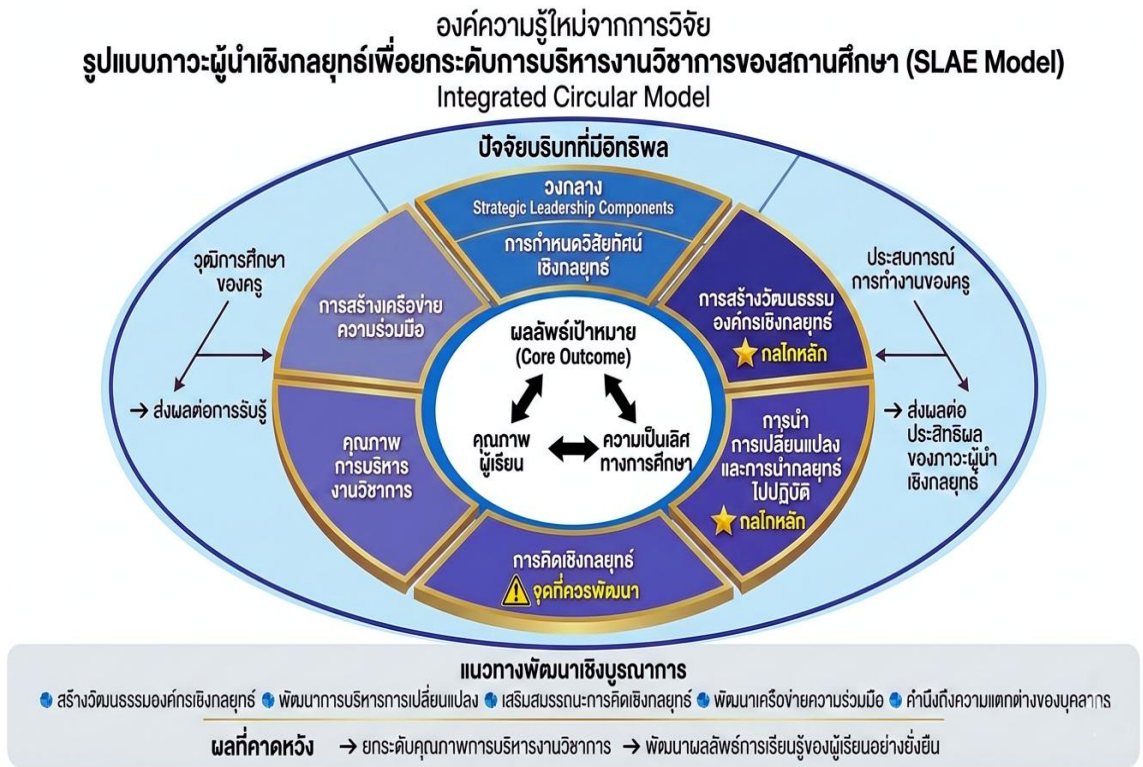
2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่มีประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีระดับการศึกษาสูงและมีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน ย่อมมีความรู้ ความเข้าใจ และมุมมองต่อการบริหารงานวิชาการและบทบาทผู้นำที่แตกต่างกัน ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงมักได้รับการพัฒนาทางวิชาการและมีความคาดหวังต่อการบริหารเชิงระบบ การทำงานเป็นทีม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือมากขึ้น ขณะที่ครูที่มีประสบการณ์ทำงานยาวนานจะมีโอกาสรับรู้การเปลี่ยนแปลงของนโยบายและแนวทางการบริหารในระยะยาว ทำให้สามารถประเมินบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารได้อย่างรอบด้านและลึกซึ้งกว่า ในขณะที่ครูที่มีประสบการณ์น้อยอาจมองการบริหารในมิติของการปฏิบัติงานประจำเป็นหลัก จึงส่งผลให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน นอกจากนี้ ประสบการณ์การทำงานยังมีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาวิชาการ การนิเทศภายใน และการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องกับแนวคิดของสุพรรณศรีโท และ กฤษณก ดวงชาทม (2566) ที่อธิบายว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งบุคลากรที่มีพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ต่างกันจะมีความเข้าใจและการรับรู้ต่อประสิทธิภาพการบริหารแตกต่างกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ นันทิยา คงเมือง (2565) ที่ระบุว่าการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ดังนั้นความแตกต่างของประสบการณ์ และศักยภาพทางวิชาการของครูจึงส่งผลต่อการรับรู้และการประเมินบทบาทของผู้บริหาร พร้อมกันนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตย์ ยงสวัสดิ์ (2567) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญสูงกับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ โดยครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีการรับรู้ต่อการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้แตกต่างกัน ซึ่งยืนยันได้ว่าปัจจัยด้านคุณวุฒิและประสบการณ์ของครูเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อมุมมองต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบ “รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา (Strategic Leadership for Academic Excellence Model: SLAE Model)” ซึ่งมีลักษณะเป็นผังมโนทัศน์แบบวงสัมพันธ์ (Integrated Circular Model) ที่แสดงความเชื่อมโยง

ขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทั้ง 5 ด้าน ภายใต้บริบทความแตกต่างของครูตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างของรูปแบบ

รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา (Strategic Leadership for Academic Excellence Model: SLAE Model) โครงสร้างของรูปแบบประกอบด้วย 3 ระดับสำคัญ ได้แก่

ระดับแกนกลาง คือ ผลลัพธ์การบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

ระดับองค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์ (3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (4) การคิดเชิงกลยุทธ์ และ (5) การนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ โดยผลการวิจัยชี้ว่า การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง เป็นกลไกหลัก ขณะที่ การคิดเชิงกลยุทธ์ เป็นจุดที่ควรได้รับการพัฒนา

ระดับบริบทแวดล้อม ได้แก่ ความแตกต่างด้านวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ของครู ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้และประสิทธิผลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุตถิณีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พร้อมทั้งสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบ “รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา (Strategic Leadership for Academic Excellence Model: SLAE Model)” ซึ่งเป็นผังมโนทัศน์แบบวงสัมพันธ์ที่แสดงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงกลยุทธ์และด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการ ขณะที่ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์เป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม นอกจากนี้ ครูที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการในลักษณะบูรณาการ โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดวิสัยทัศน์ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ การเสริมสร้างสมรรถนะด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ และการบริหารการเปลี่ยนแปลงควบคู่กับการคำนึงถึงความแตกต่างของบุคลากรในสถานศึกษา ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการและส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดความยั่งยืนและความเป็นเลิศทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรมีระดับสูงสุด ขณะที่ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์มีระดับต่ำสุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนาศักยภาพผู้บริหารผ่านหลักสูตรเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยเน้นทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการวางแผนเชิงระบบ พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อส่งเสริมงานวิจัยและนวัตกรรมในสถานศึกษา

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในบางด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคลากร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของครู พร้อมทั้งการพัฒนางาน

วิชาการให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครูและการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ครูผู้สอนควรพัฒนาทักษะการวิจัยในชั้นเรียน นำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษา สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หรือพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และศึกษาผลการนำไปใช้ในบริบทพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ดวงดาว มงคลสวัสดิ์, ศรีพุทธรินทร์ สกุลสวัสดิ์ และจินดาศรี เขียวน้ำชุม. (2568). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ: กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูเก็ต. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 3(3), 644–659.
- ธีรพงษ์ มหาวีโร. (2564). ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล: กลยุทธ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(2), 44–59.
- ธีระ รุญเจริญ. (2563). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิยา ดงเมือง. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พิชญ์ชา ใจเดียว และดุรงค์ น้อยมณี. (2567). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ: กรณีศึกษาสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษา*, 6(3), 43–57.

- พิมลพรรณ ดุษิยามี. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 22(2), 65–84.
- ไพฑูริย์ ลินลาร์ตัน, นักรบ หมี่แสน และวาสนา วิสฤตาภา. (2565). *การบริหารการศึกษาเชิงกลยุทธ์: แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธี ทองคำ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในองค์กรการศึกษายุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วิทวัส เจริญรัตน์ และคณะ. (2567). การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 4(3), 769–785.
- วิไลลักษณ์ รักดีจิตต์. (2560). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุดาพร ทองสวัสดิ์, จิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์ และพรนภา เตียสุทธิกุล. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 8(9), 20–35.
- สุพรรณิ ศรีโท และกฤษณก ดวงชาทม. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 2. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(3), 813–834.
- อาทิตย์ ยงสวัสดิ์. (2567). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักโพชฌงค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี*, 2(2), 54–61.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Davies, B., & Davies, B. J. (2021). *Strategic leadership in education: Principles and implementation* (4th ed.). London: SAGE.
- Harris, M. S. (2020). Strategic leadership in education: Challenges and opportunities in the 21st century. *Educational Leadership Review*, 21(3), 278–292.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Lee, J., Kim, S., & Wong, L. P. (2022). The influence of strategic leadership on school effectiveness: A comparative study of high-performing schools. *International Journal of Educational Management*, 36(1), 112–129.
- Schoemaker, P. J., Krupp, S., & Howland, S. (2023). Strategic leadership: The essential skills for educational leaders. *Educational Leadership Review*, 24(2), 131–145.

